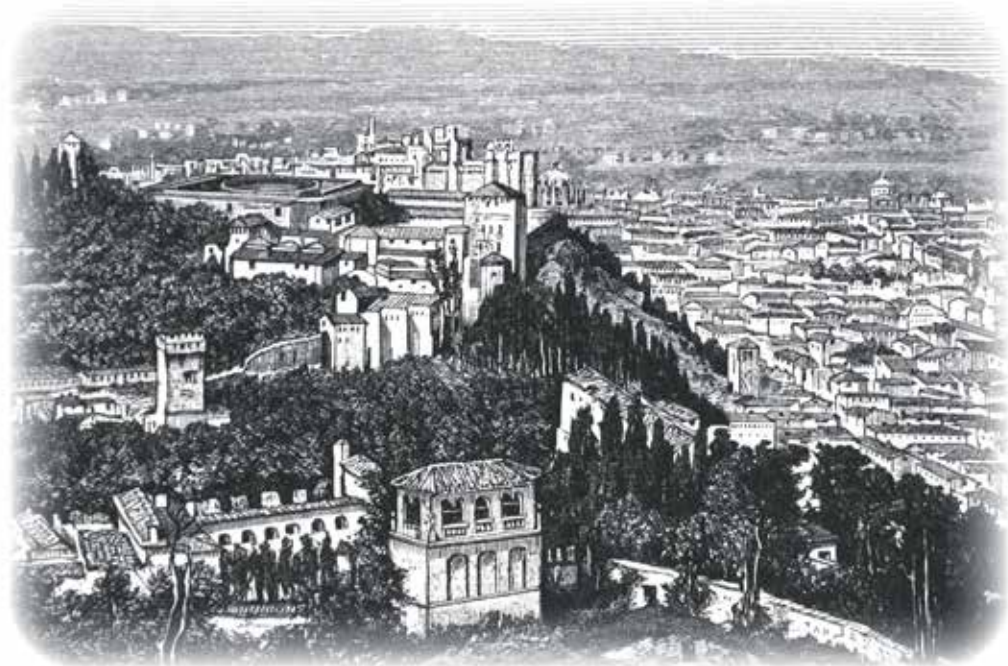

SLOTTET ALHAMBRA

1884

Skildring
av slottet Alhambra
år 1884

av Dr Halfdan Kronström

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-113-1

Copyright © 2016 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.

Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksbiblioteket.se

Förord

Under medeltiden var Alhambra ett av de viktigaste fästena i det moriska riket.

I dag är det en av Spaniens mest besökta sevärdheter.

I den här e-boken får du läsa en konsthistorisk beskrivning av Alhambra.

Slottet Alhambra ligger otroligt vackert på ett berg ovanför storstaden Granada i södra Spanien.

Det rosa slottet är dessutom lika vackert på insidan som på utsidan och är berömt för sina utsmyckningar och otroliga trädgårdar.

Alhambra besöks varje år av tusentals turister som beundrar borgen som under flera hundra år var morernas sista fäste på den iberiska halvön.

Sedan 1984 är slottet Alhambra skyddat världsarv av Unesco.

Textens författare kallar sig ”Dr Halfdan Kronström”. Men det är en pseudonym för bokförläggaren Karl Fredrik Kruhs [1841–1917].

Skildring av slottet Alhambra år 1884

Den här texten publicerades ursprungligen år 1884 i tidskriften "Undrens värld" med rubriken "Alhambra". Författare till texten är Dr Halfdan Kronström (1841–1917).

På en dominerande klipphöjd öfver den till någon del i morisk stil bygda staden Granada i Spanien reser sig det gamla moriska citadellet Alhambra, det skönaste af alla den moriska byggnadskonstens storverk i Spanien och derjemte ett af världens förnämsta arkitektoniska minnesmärken. Det har inga anspråk på yttre prakt eller höghet, ty det är uppfördt i afsigt att tjena såsom försvarsverk och visar sig utifrån såsom en vanlig fästningsanläggning med torn, tinnar och murar. Dock är anläggningen ganska vidlyftig och utgör nästan i och för sig en hel stad med sina gator, sin kyrka och sitt kloster; det är sagdt, att den i sin blomstrings dagar kunnat inrymma en garnison af 40,000 män. Mera än sex århundraden äro förflutna sedan byggnadens uppförande tog sin början, och omedelbart efter det spansk-moriska konungadömet's fall år 1492 vidtog prisgifvelsen åt förfallet eller förstörelsen. Det hela är nu endast den präktigaste af ruiner, som tala om tider, då orientalisk lyx och färgprakt täflade

med vesterländskt hofskick och riddarlif att öfver Spaniens moriska konungahem sprida det trolska skimmer af romantik, hvars minne blott kvarlefver som en bleknande hägring.

Bland de många byggnader, hvilka inneslutas inom de oansenliga, blekröda fästningsmurarne, utgör det till det yttre allvarsamma och oprydda palats, med hvilket benämningen Alhambra företrädesvis blifvit förknippad, sjelfva glanspunkten och hjertstycket. Den arabiska konsten har här inne slösat sina bästa skatter af skönhet och renhet. Ingen beskrifning kan gifva en fullt tydlig föreställning om den fantastiska dekorationsprakten, den harmoniska formen och färgrikedomen i dessa salar och rum, hvilka äro grupperade omkring tvenne öppna af kolonnader omgifna gårdar, Patio de la albarca (bassänggården) och Patio de los leones (lejongården). Ornamenteringen af takhvalfven, hvalfbågarne och de öfre väggytorna är utförd i arabesker af stuck och gips, hvilkas konstfulla slingringar till och med sira kolonnerna. Araberna voro genom sin religion förbjudna att nyttja framställningar af lefvande varelser för ornamentala ändamål, och dekorationerna fingo därför formen af blommor (hvilka ansågos för döda ting) och allehanda geometriska ofta mycket nyckfulla och fantastiska liniespel. Namnet arabesker har gifvits åt dess slags ornamenter efter den folkstam, som hufvudsakligen användt dem. Arabeskerna formades i gjutformar och hopsattes med så ofelbar skicklighet, att vanligen inget spår af föreningen kan upptäckas. De färgades i blått, i rött och i guld, och effekten blef öfvermåttan glansfull. Sjelfva arkitekturen är allt igenom ytterst lätt och prydlig utan all skenbar hänsyn till konstruktiv säkerhet och styrka.

Besökaren, som från cisterntorget (Plaza de los algibes) inträder i slottet Alhambra, kommer först till Bassänggården eller Albercagår-

den, som har utseendet af en sal, gårdsrum och trädgård på samma gång. Murarne äro nedtill prydda med yppiga mosaiker och derofvan med de finaste arabesker, hvilka med hvarje steg tyckas röra sig och ändras; mellan arabeskerna och längs hvalfbågarne slingra sig såsom quirlander åtskilliga arabiska inskrifter. Den aflånga vattenfyllda bassängen sträcker sig, omgifven af myrtnar, från gårdens ena kortsida till den andra: från den sjubågiga ingångskolonnaden till den sjubågiga utgångskolonnad, som ledder till »båtsalen» och derifrån till Comares' torn, hvars tjocka murar omsluta en enda sal, »ambassadörernas sal». Båtsalen, hvars namn uppkommit genom förvrängning af sala de la baraka (välsignelsens sal) till sala de la barca, är ett menniskoarbetets under, ett underbart vägg- och hvalfbroderi bildadt af blomhängen, blad- och grenformer, som från alla håll slingra sig omkring hvarandra, pressa sig intill hvarandra och vecklas tillhopa, så att de på en gång såsom ett oupplösligt helt framträda för blicken med en praktfullhet, som öfverraskar, och en smakfullhet, som förtjusar. Ambassadörernas sal, hvarest främmande sändebud brukade mottagas, är upplyst genom nio stora båg-fönster, hvilkas djupa nischer utgöra små sidokamrar. Takhvalfvet, hvars hjessa reser sig till betydlig höjd, är sammansatt af stycken af cederträ, färgade i hvitt, blått och guld, samt grupperade till cirklar, stjernor och kronor; från karnisen, som förenar hvalfvet med murarne, nedhänga facetterade gipsstycken i form af droppstenar och blomqvaster.

Från ambassadörernas sal finnes ingen annan utgång än ingången, som således leder tillbaka genom båtsalen till bassänggården, till hvars östra sida ansluta sig slottets flesta ännu qvarvarande kring »Lejongården» grupperade salar och gemak. Kring denna senare

gård löper en luftig kolonnhall, buren af 124 smärta hvita marmor-kolonner, grupperade i en sällsam symmetrisk oordning, än enstaka, än två och tre närmade tillhopa. De graciösa hvalfbågarne tyckas mindre stödda på än sväfvande öfver kolonnerna. Från hvardera kortväggens midt framskjuter en kolonngrupp såsom ett slags fyrkantigt tempel med nio hvalfbågar, bärande en liten mångfärgad kupol. Dessa tempelmurar och portikens yttre mur förefalla såsom en verklig spetsknyppling i stuck; de tyckas broderade, utstuckna, genombrutna från ena änden till den andra, genomskinliga som en tyllväfnad, hvars mönster vid hvarje steg skiftar. Här äro blommor invirkade i arabesker, här äro stjernor, längre bort sköldar, schackrutor, mångformiga figurer utfyllda med ornamenter af den utsökta finhet. Det hela slutar upptill med tänder, festoner eller band som fladdra kring bågarne i form af stalaktiter, fransar, hängen eller ållon och tyckas färdiga att röra sig vid minsta vindfläkt. Långa arabiska inskrifter sväfva kring muren, på hvalfven, kring pelarkapitalerna och tempelväggarne. I gårdens midt står ett hvitt marmorbäcken uppburet i höjden af tolf klumpiga svarta marmorlejon, de enda kända alstren af fristående arabisk plastik. De äro visst inga konstverk af bästa slag, ty med sina fyrkantiga hufvudklotsar och styfva benstöttor kunna de lika väl tagas för missbildade tigrar som oformliga lejonkroppar. Men brunnens intryck i det hela är långt ifrån oangenämt i trots af plastikens otymplighet. Huru mäktig måste då icke effekten af denna beryktade lejongård hafva varit förr i tiden, när kolonngångens inväggar prunkade af mosaiker, kolonkapitalerna skimrade af guld, när taken och hvalfven voro målade i tusen färger och nischerna fyllda med blommor, när parfymerade vatten framflöto under templen och i salarne och när lejonhufvu-

dena sprutade vattenstrålar, som kastades tillbaka i bäckenet, under det luften allt igenom stod dräktig af Arabaiens skönaste vällukter!

Af de salar, gemak och kabinett, som omgifva Lejongården, böra vi särskildt uppmärksamma »rättvisans sal», ett långt och mycket smalt rum med tre små alkover, i hvilka finnas arabiska figurmålningar, nästan de enda i sitt slag, hvilka äro bekanta. De äro gjorda på läder, som fästats vid murarne. I mellersta alkoven äro på guldgrund afbildade tio hvitklädda män, antagligen granadiska konungar; de andras målningar föreställa slott, damer och riddare samt jagt- och kärleksscener, hvilkas betydelse nu icke är lätt att angifva.

En praktfull sal, kallad divansalen, hvarest konungarnes älsklingar gingo att hvila sig vid musikens ljud, sedan de badat i angränsande rum, har ur det fornas ruiner blifvit återsteld och af spanska artister målad, förgyld och prydd med arabesker. I midten befinner sig en brunn och väggarne, vid hvilka alkoverna och musiktribunerna äro förlagda, förete utseendet af en med guldbroderier sirad kinesisk väfnad i oräkneliga, lifligt glänsande färger och med oändliga slingringar och inlägg, hvilka göra betraktaren hufvudyr.

»Alhambra var», säger Dietrichson, »den sista och rikaste yttningen af de i Spanien boende morernas konstsinne», »en lysande fesaga ur »tusen och en natt» — vacker och kortvarig som den».

Alhambra med utsigt öfver Granada.

Lejongården i Alhambra.

Alhambra i dag.

Foto: Thomas Payne/Dreamstime.com

Viktiga ord och personer

Comares.

Namn på ett av tornen i Alhambra. Namnet kommer troligen från det arabiska ordet "al camar" som betyder "måntornet", taket på tornet användes av Alhambras astrologer.

Dietrichson, Lorentz.

[1834–1917] Norsk författare och konst-historiker. Är mest känd för sitt stora verk om de norska stavkyrkorna, "De norske Stavkirker" (1891-1892).

Festong.

Festonger är ett bågformigt slingrande band som används som utsmyckning. Festonger föreställer oftast blommor, frukter och lövverk.

Morer.

Samlingsnamn på de araber och berber som under medeltiden erövrade Portugal och Spanien. År 790 kontrollerade morerna större delen av den iberiska halvön men man förlorade under de kommande århundradena större delen av sitt område. Efter år 1300 var Granada det enda kvarvarande moriska området men

år 1492 förlorade muslimerna makten också här.

Stuck.

Gips som är gjort av pulvriserad marmor och lim. Förstärks ofta med metalltråd för att skapa utsmyckningar och skulpturer.

Tyll.

Tunt tyg som har nätstruktur. Används ofta i gardiner, spetsar och brudslöjor.

Allon.

Gammaldags stavning för ollon.

Fler böcker: E-boksforlaget.se

Om du gillar e-böcker om historia så kommer du att gilla utbudet hos E-boksforlaget.se

Det här förlaget är specialiserat på utgivning av äldre texter om arkeologi, resor och biografier.

Alla titlarna går att hitta hos de flesta e-bokhandlare, i iTunes samt på många bibliotek.

Här är några exempel på titlar:

Klassiska deckare

- "Sherlock Holmes: »Gloria Scott«"
- "Sherlock Holmes: Beryllkronan"
- "Sherlock Holmes: De fem apelsinkärnorna"
- "Sherlock Holmes: De rödhårigas förening"
- "Sherlock Holmes: Den avhuggna tummen"
- "Sherlock Holmes: Den blå karbunkeln"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna brudgummen"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna kapplöpningshästen"
- "Sherlock Holmes: Blodbokarna."
- "Sherlock Holmes: Det spräckliga bandet."
- "Sherlock Holmes: Den grekiske tolken"
- "Sherlock Holmes: Musgraves ritual"
- "Sherlock Holmes: Det gula ansiktet"
- "Sherlock Holmes: Det hemlighetsfulla mordet vid skogssjön"
- "Sherlock Holmes: Den hemlighetsfulle patienten"
- "Sherlock Holmes: Börsmäklarens biträde"
- "Sherlock Holmes: En skandal i Böhmen"
- "Sherlock Holmes: Krymplingen"
- "Sherlock Holmes: Lorden och hans rika amerikanska brud"
- "Sherlock Holmes: Mordet i Reigate"
- "Sherlock Holmes: Tiggaren med den kluvna läppen"
- "Solgudens yxa och Tors hammare"

Arkeologi

- (1899)
- "Hällristningarnas ålder" (1869)
- "Feniciska kolonier i Skandinavien" (1875)
- "Hällristningar på Kinnekulle" (1892)
- "Forntidens perioder" (1892)
- "Hur gamla är hällristningarna?" (1869)
- "Bohusläns bygdeborgar" (1909)
- "Bohuslänska hällristningar" (1879)
- "Fynden i Troja" (1878)
- "Förbindelse mellan Skandinavien och vestra Europa före Kristi födelse" (1889)
- "Svear och götar under folkvandringstiden" (1905)
- "Husaby kyrka" (1899)
- "Hällristningarna i Järrestad" (1881)
- "Nordens fartyg från hednatiden" (1872)
- "Anmärkningar rörande figurteckningar från forntiden" (1842)
- "Grafkistor af klufna och urhålkade stockar" (1894)
- "Den svenske solguden och den svenske Tyr" (1906)
- "Skånska fornminnen" (1853)
- "Ölands fornminnen" (1874)
- "Tors hammare" (1872)
- "Våra fornminnen – vad de lära oss" (1916)
- "Sveriges fasta fornlämningar från hednatiden" (1901)
- "Förstörda fornminnen i Bohuslän år 1924"

Djur & natur

- "Svenska djur i folktron" (1898)

- "Skäggets historia" (1893)
- "Kattens kulturhistoria" (1882)
- "Djurens sömn" (1889)
- "Katten i forntida Egypten" (1889)
- "Ett dygn på månen år 1870"
- "Orkidéernas historia" (1894)
- "Blomsterspråket" (1888)
- "Sveriges hundraser" (1880)
- "Guide till biskötsel" (1885)

Kulturhistoria

- "Midvinterns solfest" (1894)
- "Julen på 1870-talet – Skildringar och illustrationer i svenska tidskrifter"
- "Om julens härkomst" (1899)
- "Julen i Skåne på 1820-talet"
- "Nyaste och tillförlitligaste Drömboken" (1918)
- "1870-talets bästa tips för frisyr och utseende"
- "Lyxens historia" (1870)
- "Gaffelns historia" (1889)
- "Kanalbyggen på planeten Mars" (1888)
- "Vårt solsystem" (1878)

Resor

- "Ett besök i Venedig år 1878"
- "Strandgatan i Visby år 1879"
- "Resa på Dalslands kanal år 1877"
- "Nyköpings slott" (1877)
- "Ett besök i Marstrand år 1882"
- "Min resa i Blekinge och Kalmar år 1854"
- "Resor med luftballong år 1873"

- "Runlejonet i Venedig" (1871)
- "En utflykt på Mälaren år 1871"
- "Skildring af Vestergötland år 1882"
- "Kalmar slotts historia" (1880)
- "Ett besök i Södertälje år 1881"
- "En färd på Donau år 1882"
- "Ringmuren i Visby" (1874)
- "Fredrikstens fästning och Karl XII" (1879)
- "Petras helgedomar" (1921)
- "Ett besök i Boxholm år 1885"
- "Skildring av Riseberga klosterruiner" (1874)
- "Borgholms slottsruin" (1878)
- "Rundtur i södra Frankrike år 1880"
- "Ett besök på Djurgården sommaren 1868"
- "Sigtunas tidiga historia" (1872)
- "Helgeandskyrkan i Visby" (1878)
- "Norrköpings historia" (1871)
- "Ett besök i Waxholm år 1870"
- "Vadstena slott" (1875)
- "Skildring av Island" (1870)
- "Besök på Gripsholms slott år 1895"
- "Ett besök i Rom år 1870"
- "Besök på Helgoland år 1874"
- "Guide till Uppsala år 1875"
- "Kyrkoruinen S:t Katarina i Visby" (1877)
- "Gripsholms slott" (1877)
- "Ett besök i Strängnäs år 1874"
- "Ett besök i Visby år 1906"
- "Bohus fästning" (1869)
- "En resa på Rhen år 1866"
- "Ett besök i Ystad år 1872"

Svensk geografi

- "Märkliga orter i Sverige" (1883)
- "Skildring av Värmland år 1882"
- "Skildring av Dalälven år 1876"
- "Skildring av Ångermanland 1882"
- "Skildring av Bohuslän år 1882"
- "Skildring av Dalsland år 1882"
- "Skildring av Närke år 1882"
- "Skildring av Öland år 1882"
- "Skildring av Stockholm år 1882"
- "Skildring av Västmanland år 1882"
- "Skildring av Härjedalen år 1882"
- "Skildring av Gästrikland år 1882"
- "Skildring av Jämtland år 1882"
- "Skildring av Göteborg år 1882"
- "Skildring av Halland år 1882"
- "Skildring av Blekinge år 1882"
- "Skildring av Gotland år 1882"
- "Skildring av Södermanland år 1882"
- "Skildring av Östergötland år 1882"

Vikinger

- "Vikingatidens Lund och Birka" (1909)
- "Jomsvikingarnas saga" (1888)
- "Fyndet av vikingaskeppet i Gokstad år 1880"
- "Hervars och Hedreks saga" (1888)
- "Carl Larssons Uppsala-tempel" (1908)
- "Sagan om Ragnar Lodbrok och hans söner" (1880)
- "Sverige och vikingafärderna västerut" (1924)